

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Klaverblad Noordoost Heerenveen

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

2 februari 2021 / projectnummer: 3524

1 Advies voor de inhoud van het MER

De gemeente Heerenveen wil ten noordoosten van de kern Heerenveen langs Rijksweg A7 het Klaverblad Noordoost (KNO) realiseren. KNO bestaat in de huidige visie uit 40 ha (bruto) bedrijventerrein, 30 ha zonneweide en 50 ha natuurinclusieve landbouw. Het geheel wordt afgewisseld door (natte) natuur- en bosstroken. Voor de besluitvorming over het nieuwe bestemmingsplan dat hiervoor nodig is wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De gemeente Heerenveen heeft de Commissie gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

Voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over het bestemmingsplan moet het MER in ieder geval onderstaande informatie bevatten:

- een zo concreet mogelijke beschrijving van de activiteiten/functies die het bestemmingsplan mogelijk maakt, waaronder de bedrijfsactiviteiten (inrichtingen) als genoemd in het Besluit milieueffectrapportage;
- hoe het Schetsontwerp tot stand is gekomen en welke milieuargumenten daarbij een rol hebben gespeeld;
- varianten voor de inrichting van het bedrijventerrein, de zonneweide en de natuurinclusieve landbouw;
- de milieu- en duurzaamheidseffecten van de varianten en de daarbij gehanteerde uitgangspunten/kentallen, bijvoorbeeld ten aanzien van stikstofemissies.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) 'Klaverblad Noordoost Heerenveen', d.d. 26 oktober 2020. Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de NRD voldoende aan de orde komen.

Figuur 1 Schetsontwerp van Klaverblad Noordoost (bron: HKW, juli, 2020).

Achtergrond

Het nieuwe bestemmingsplan voor KNO biedt naar verwachting een ruimtelijk kader voor bedrijfsactiviteiten die voorkomen in bijlage C en/of D van het Besluit m.e.r. Daarnaast is mogelijk een Passende beoordeling nodig in verband met effecten op Natura 2000-gebieden. Daarom wordt een MER opgesteld.

Rol van de Commissie voor de milieueffectrapportage

De Commissie m.e.r. is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Zij schrijft geen milieueffectrapporten. Dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de gemeente Heerenveen – besluit over het bestemmingsplan KNO.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer [3524](#) op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Behoeft, doel en beleidskader

2.1 Behoeft en doel

Geef inzicht in de regionale economische ontwikkelingen, en meer specifiek in de regionale vraag naar, en aanbod van bedrijventerreinen en in het type bedrijvigheid. Beschrijf welke mogelijkheden er in de regio zijn voor het herstructureren en revitaliseren van bestaande bedrijventerreinen. Onderbouw dat de ruimtebehoefte voor bedrijventerrein niet binnen bestaande bedrijventerreinen of stedelijk gebied kan worden ingevuld.¹

Geef specifiek aan welke (milieu-) argumenten een rol hebben gespeeld bij de keuze om op KNO gefaseerd 40 ha bruto (20 ha netto) bedrijventerrein te realiseren. Beschrijf hoe de milieugevolgen van KNO zich verhouden tot die van andere potentiële locaties in de regio² en de gemeente Heerenveen.

Beschrijf waarom qua duurzame energieopwekking gekozen is voor het realiseren van een zonneweide en niet (aanvullend) voor windturbines, warmte-koudeopslag en/of geothermie. Geef aan welke milieuarargumenten hierbij een rol hebben gespeeld. Beschrijf in welke mate 30 ha zonneweide op KNO aansluit bij de Regionale Energie Strategie (RES) Friesland, zowel qua locatie als grootte.

Voor de ontwikkeling van KNO is het zogenoemde Sinnetafelproces doorlopen. Dit heeft geresulteerd in een Schetsontwerp voor de inrichting van het gebied (zie figuur 1). Geef in het MER een toelichting op het ontwerpproces, de daarbij gehanteerde ontwerpprincipes, welke inrichtingsalternatieven zijn overwogen en hoe de milieu-impact van de verschillende

¹ Toets daarbij aan de Ladder voor duurzame verstedelijking.

² Zie in dit verband ook het advies van de Commissie bij het MER bij het Streekplan Fryslân uit 2006, waarbij geadviseerd is vervolgbesluitvorming expliciet aan te geven welke milieuarargumenten een rol hebben gespeeld bij de locatiekeuze voor de verstedelijkingsopgave, waaronder de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen.

planonderdelen een rol heeft gespeeld bij de vaststelling van het uiteindelijke Schetsontwerp.³

Onderbouw waarom ervoor gekozen is om de verschillende onderdelen van het voornemen (bedrijventerrein, zonneweide en natuurinclusieve landbouw) in samenhang op KNO te realiseren.

Omschrijf de doelen van het KNO zodanig concreet dat de te onderzoeken varianten goed beoordeeld kunnen worden op de mate van doelbereik.

2.2 Beleidskader

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant zijn voor realisering van het KNO en of kan worden voldaan aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij in ieder geval in op:

- de duurzaamheidsdoelen zoals aangegeven in het Duurzaamheidsprogramma van de gemeente Heerenveen 2019;4
- het beleid voor emissiereducties uit veen zoals aangegeven in het Veenweideprogramma Fryslân 2021–2030;5
- de Regionale Energie Strategie (RES) Friesland.

Binnen de grenzen van KNO bevindt zich een hoogspanningsverbinding. Geef aan welke randvoorwaarden u ontleent aan deze verbinding voor het gebruik van de gronden.⁶

3 Voorgenomen activiteit en varianten

3.1 Voorgenomen activiteit

Het nieuwe bestemmingsplan voor KNO biedt naar verwachting een ruimtelijk kader voor bedrijfsactiviteiten (inrichtingen) die voorkomen in bijlage C en/of D bij het Besluit milieueffectrapportage, zo is aangegeven in de NRD. Geef in het MER zo concreet mogelijk aan om welke bedrijfsactiviteiten (inrichtingen) als bedoeld in het Besluit milieueffectrapportage het specifiek kan gaan. Beschrijf ook ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt waarvoor het opstellen van een MER niet nodig is of niet moet worden overwogen.⁷ Doe dat voor zover deze ontwikkelingen milieugevolgen hebben of kansen bieden voor het milieu. Beschrijf ook alle activiteiten die onlosmakelijk verbonden zijn

---

³ Geef bijvoorbeeld aan wat bij de inrichting van het gebied de rol is geweest van de hoogspanningsverbinding en de ruimtereservering voor de Lelylijn.

⁴ In het duurzaamheidsprogramma van de gemeente, vastgesteld in 2019, is aangegeven dat de gemeente in 2030 40% duurzame energie wil opwekken (49% CO₂ reductie) en in 2050 energieneutraal wil zijn. Ook wil de gemeente dan klimaatrobust zijn met een circulaire economie, en optimale omstandigheden creëren ter bevordering van de biodiversiteit.

⁵ Als onderdeel van het klimaatakkoord is afgesproken dat de CO₂-uitstoot vanuit ontwaterde veenbodems fors moet worden teruggebracht, juist ook in de provincie Friesland. Op verschillende plekken in de provincie wordt daarom onderzocht hoe dit kan.

⁶ Zie in dit verband het advies van Tennet.

⁷ Het MER moet immers ingaan op alle aanzienlijke milieugevolgen van het totale plan. Bij een zonneweide gaat het bijvoorbeeld om gevolgen voor in ieder geval het landschap, de bodem en biodiversiteit.

met het voornemen, zoals bijvoorbeeld de aansluiting van de zonneweide op het elektriciteitsnet.⁸

Geef aan of een industrieterrein in de zin van de Wet geluidhinder wordt mogelijk gemaakt.⁹

3.2 Varianten

Bedrijventerrein

De NRD geeft aan dat voor het onderdeel bedrijventerrein verschillende varianten worden uitgewerkt, zowel wat betreft de milieucategorie die wordt toegestaan (gehele terrein 4.1 of deels 3.2), als het type bedrijvigheid (reguliere bedrijvigheid of bedrijvigheid met relatief weinig stikstofemissie). De Commissie merkt op dat de VNG de uitgave 'Bedrijven en milieuzonering (2009)' niet meer actief ondersteunt en de uitgave 'Milieuzonering nieuwe stijl (2019)' als alternatief biedt. Daarbij wordt, aan de hand van concrete milieunormen, per toe te laten bedrijf milieurimte beschikbaar gesteld.¹⁰

Onderbouw de te hanteren kengetallen voor stikstofemissies, met name in de variant met 'bedrijvigheid met relatief weinig stikstofdepositie'.¹¹ Dit is nodig voor de selectie en borging van eventuele mitigerende maatregelen en van de maximale depositie door het bedrijventerrein via de planregels.

Zonneweide

Beschrijf de mogelijkheden om zonnepanelen te realiseren op daken en gevels van gebouwen, en op gronden in het KNO met een andere primaire functie dan landbouw of natuur, zoals parkeerterreinen.¹²

Daarnaast adviseert de Commissie voor de zonneweide varianten uit te werken uitgaande van:

- maximale energieopbrengst en minimaal ruimtebeslag, dat wil zeggen een compacte zonneweide¹³, zonnepanelen op gebouwen en parkeerplaatsen en het al dan niet aanvullend realiseren van bijvoorbeeld windturbines;
- een natuurlijker invulling, dat wil zeggen een zonneweide met een zekere lichtdoorval, behoud van meer vegetatie en bodemleven, en ruimte voor waterretentie en/of natuurelementen.

Natuurinclusieve landbouw

De ecologische potenties van natuurinclusieve landbouw zullen toenemen naarmate het plangebied extensiever gebruikt wordt en met hogere en meer fluctuerende waterpeilen. Door 'water vasthouden' kan het plangebied ook een bijdrage leveren aan een

---

⁸ Ook de effecten van deze activiteiten moeten in het MER beschreven worden.

⁹ In dat geval moet er een geluidzone worden vastgesteld.

¹⁰ Regels en normen worden daarbij gesteld in het belang van een goede ruimtelijke ordening/gezonde en veilige en fysieke leefomgeving, ten behoeve van een optimaal en doelmatig grondgebruik. Zie hiervoor de VNG-uitgave milieuzonering nieuwe stijl: https://vng.nl/sites/default/files/2020-02/vng_uitgave_milieuzonering_nieuwe_stijl-1.pdf

¹¹ Het is namelijk de vraag in hoeverre het onderscheid tussen milieucategorie 4.1 en 3.2 als bedoeld in de uitgave uit 2009 echt relevant is voor de stikstofemissies en de hoeveelheid verkeer.

¹² Toetsing aan de Zonneladder. Betrek daarbij de resultaten van het overleg van de gemeente met de provincie Fryslân over de positie van KNO binnen de Zonneladder.

¹³ In principe levert een op het zuiden gericht opstelling van zonnepanelen de grootste energieopbrengst. De opbrengst wordt echter mede bepaald door het aantal panelen dat bij een bepaalde oriëntatie te plaatsen is.

klimaatbestendiger waterhuishouding. De afbraak van veen in de ondergrond kan zo worden geremd waarmee een bijdrage wordt geleverd aan de Friese reductiedoelstelling voor CO₂-emissies. Een vermindering van bemesting verhoogt niet alleen de natuurpotenties en waterkwaliteit, maar kan ook de stikstofemissies van KNO als geheel beperken.

Werk daarom voor natuurinclusieve landbouw varianten uit die uitgaan van:

- de huidige waterinrichting en het huidige peilregime, met daarbij een combinatie van natuurinclusief grasland en natuurinclusief akkerland in de vorm van strokenteelt¹⁴, met minimaal gebruik van (kunst)mest en pesticiden;
- het realiseren van een apart peilvak met hogere en meer fluctuerende waterpeilen en een verbeterde waterkwaliteit onder invloed van het neerslagoverschot van de zonneweiden en gebouwen, met daarbij natuurinclusief grasland met minimaal gebruik van (kunst)mest en pesticiden

Varieer daarbij nog in de ruimte met natuurrijke landschapselementen zoals petbosjes, houtsingels, verbrede sloten en oevers.

4 Bestaande milieusituatie, autonome ontwikkeling en milieugevolgen

4.1 Bestaande milieusituatie en autonome ontwikkeling

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de varianten wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied, en van nieuwe activiteiten waarover al is besloten. Werk met scenario's als niet precies bekend is hoe het gebied zich ontwikkelt. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de gevolgen voor het gebied van klimaatverandering en bodemdaling.

Onderbouw de keuze van de rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de gevolgen van de voorgenomen activiteit en varianten worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling. Vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte voor de gevolgen en geef aan wat dit betekent voor de vergelijking van de alternatieven.

4.2 Milieugevolgen

Beschrijf de effecten die specifiek samenhangen met het toelaten van bedrijfsactiviteiten (inrichtingen) als genoemd in het Besluit milieueffectrapportage.

---

¹⁴ Dat wil zeggen een afwisseling van productiegewassen in smallere of bredere stroken met een (permanente) natuurstrook, in de vorm van bloemen, ruw gras of meerjarige gewassen, als toevoeging. Belangrijk bij natuurinclusieve akkerland is maximale grondbedekking in de zomer, en ook in de winter via een tussengewas (groenbemester). De natuurstroken functioneren als netwerken en sluiten bij voorkeur aan op het bestaande lokale/regionale natuurnetwerk en de nieuw te realiseren groenstroken op het bedrijventerrein en de natte natuurstroken van de zonneweides.

4.2.1 Natuur

De huidige situatie van de natuur in het plangebied is al onderzocht, met een nadruk op de beschermde soorten¹⁵. Gebruik de resultaten van dit onderzoek voor een globale eco(hydro)logische systeemanalyse van het studiegebied. Deze moet inzicht bieden in:

- de *huidige natuurwaarden*: de verschillende habitats, de aanwezige soorten en hun onderlinge relaties. Geef op basis hiervan aan voor welke dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, welke gevolgen dat zijn en wat ze betekenen. Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.
- de *potenties* voor het herstel van biodiversiteit en habitats in het plangebied, zowel in de delen die zijn gereserveerd voor (waterrijke) natuur als in de delen met natuurinclusieve landbouw, zonneweide en bedrijven. Geef aan welke levensgemeenschappen en leefgebieden goed passen bij het plangebied en bij de functieverandering die daarvoor voorgesteld wordt. Deze ecologische potenties vormen de inspiratiebron waaruit geput kan worden voor varianten en eventuele alternatieven (zie par 3.2). Geef aan hoe de geplande natuur en natuurinclusieve landbouw op landschapsschaal een bijdrage kunnen leveren aan het herstel van ruimtelijke ecologische relaties.

Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt vrij ver van beschermde Natura 2000-gebieden, maar zou door extra stikstofemissies toch negatieve gevolgen kunnen hebben voor daarvoor gevoelige gebieden zoals Van Oordt's Mersken. Geef daarom voor de beïnvloede Natura 2000-gebieden aan welke stikstofgevoelige habitattypen voorkomen, welke doelen voor deze habitattypen gelden en in welke mate ze nu overbelast zijn. Bereken de verwachte depositietoename ten opzichte van de huidige situatie en de mate van (verdere) overschrijding van de kritische depositiewaarde. Gebruik daarbij de op dat moment actuele rekenvoorschriften en benut de nieuwste inzichten bij het berekenen van stikstofeffecten en het bepalen van onzekerheden. Onderbouw de kentallen die voor de stikstofdepositieberekeningen worden gebruikt en vergeet daarin niet de extra vervoersbewegingen die het gevolg kunnen zijn van het nieuwe bedrijventerrein mee te nemen. Besteed ook aandacht aan mogelijkheden voor het verminderen van stikstofemissies binnen het plangebied, bijvoorbeeld door vermindering van de bemesting.

Onderzoek of er effecten op de (instandhoudingsdoelen van de) Natura 2000-gebieden zijn ten opzichte van de huidige situatie, in welke mate deze zijn te mitigeren, en wat ze betekenen voor de besluitvorming. Als op grond van objectieve gegevens niet kan worden uitgesloten dat significant negatieve gevolgen kunnen optreden voor één of meer Natura 2000-gebieden, dan moet een Passende beoordeling opgesteld worden. Onderzoek in deze Passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast. Daarbij mogen mitigerende maatregelen worden meegenomen. Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen kan doorgaan als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets met succes wordt doorlopen.

---

¹⁵ Van Assen (2019), Ecologische beoordeling klaverblad noordoost Heerenveen.

Natuur Netwerk Nederland (NNN)

Beschrijf voor de gebieden uit het NNN rond het plangebied de wezenlijke kenmerken en waarden en onderzoek welke gevolgen het initiatief daarop heeft. Houd rekening met mogelijke gevolgen door externe werking, zoals depositie van stikstof. Wanneer één of meer alternatieven of varianten tot negatieve gevolgen leiden, geef dan aan hoe de bescherming van het Friese NNN is uitgewerkt en of het voornemen hierin past. Beschrijf maatregelen om negatieve gevolgen te voorkomen of te verminderen.

Beheergebied en natuur buiten het NNN

Ga na in hoeverre het studiegebied provinciale of gemeentelijke beschermingsregimes kent voor natuur, zoals weidevogelgebieden. Beschrijf welke gevolgen voor de natuur hier kunnen optreden en hoe deze effecten kunnen worden voorkomen of verminderd.

Soortenbescherming

Resumeer welke beschermde soorten gevonden zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime ervoor geldt. Geef vooral aandacht aan soorten van het (nu verdroogde) veenweidegebied, waarvoor straks wellicht de kansen verbeteren. Denk aan weidevogels/steltlopers en soorten van sloten en slootoevers, zoals krabbenscheer en groene glazenmaker.

Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze soorten en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Als verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, geef dan aan in hoeverre de staat van instandhouding van de betreffende soort verslechtert. Beschrijf per type gebied de mogelijke maatregelen om negatieve effecten te voorkomen of te verminderen. Geef ook aan, waar kansen liggen om leefgebieden van soorten of relaties daartussen te versterken.

Beoordelingskader

Het beoordelingskader zoals opgenomen in de NRD biedt nog weinig ruimte om ook positieve effecten van de voorgenomen ontwikkeling op de natuur tot uitdrukking te brengen. Voeg daarom deze positieve effecten toe. Denk aan de extra gerealiseerde biodiversiteit binnen het plangebied, eventueel uitgesplitst naar habitats/soortengroepen, en aan de bijdrage aan ecologische verbinding/uitwisseling door het landschap.

4.2.2 Landschap en cultuurhistorie

Beschrijf in het MER de kernwaarden van het landschap¹⁶ en de visie die ten grondslag ligt aan de landschappelijke inpassing van het voornemen. Geef aan hoe het gebied voor en na realisatie van KNO wordt beleefd. Doe dat met behulp van (vogelvlucht)visualisaties¹⁷, met name vanuit de Rijksweg A7, de kernen van Heerenveen en Luinjeberd, en vanaf wandel- en fietsroutes in de polder. Kies standpunten waar de veranderingen goed te zien zijn. Laat ook

---

¹⁶ Het plangebied is weids en open en wordt doorsneden door talloze ontwateringssloten. Zichtlijnen spelen daarbij een belangrijke rol. Rondom het plangebied liggen enkele ruilverkavelingsbosjes die ook een rol spelen bij de beleving van het landschap.

¹⁷ Vogelvluchtvisualisaties zijn belangrijk voor het overzicht en om de samenhang van het initiatief te beoordelen. 3D-visualisaties op ooghoogte laten zien hoe bijvoorbeeld de zonneweide landschappelijk ingepast is in combinatie met de overige functies in het gebied.

de effecten zien van maatregelen om de bedrijven en zonneweide landschappelijk in te passen. Geef aan wat de principes zijn achter de keuzes die daarbij zijn gemaakt.

De Commissie merkt op dat een beeldkwaliteitsplan behulpzaam kan zijn om bij het uitwerken van de zonneweide de kwaliteit van de opstelling te waarborgen. Afhankelijk van de doelstelling¹⁸ kunnen op maat ontwerpprincipes worden gekozen en, aan de hand van visualisaties, worden beoordeeld op hun effectiviteit.

Beoordelingskader

De beoordeling richt zich op de invloed op de openheid en de landschappelijke, cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen. Maak deze beoordeling zowel voor ieder onderdeel van KNO apart (dus zowel voor bedrijventerrein, zonneweide als natuurinclusieve landbouw), als ook voor het voornemen als geheel.

Voeg daarnaast, specifiek voor het bedrijventerrein en de zonneweide, de zichtbaarheid en de mate van aansluiting bij en invloed op de landschappelijke structuur als criteria toe.

4.2.3 Bodem en water

De NRD vermeldt dat rekening moet worden gehouden met de maaiveldddaling binnen het gebied als gevolg van veenoxidatie. Geef een indicatie van de omvang van deze maaiveldddaling per jaar en de hoeveelheid CO₂ die daarbij vrijkomt. Ga na in hoeverre de gebiedstransformatie kansen biedt om deze bodemdaling en CO₂ emissies te vermijden of te verminderen. Dit kan op kleine schaal via onderwaterdrainage of peilfixatie (passieve vernatting), of substantieel via peilopzet (actieve vernatting) in combinatie met waterretentie. Ga in op de afvoercapaciteit bij intensieve neerslag en op de hoeveelheid water die ingelaten moet worden bij droogte.

De waterkwaliteit (en -oppervlakte) in het gebied is een belangrijke drager van de biodiversiteit. Geef inzicht in de waterkwaliteit, de gevolgen van het voornemen daarop, en wat dit betekent voor het realiseren van de ecologische en chemische doelen in wateren waarvoor deze zijn vastgesteld in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Beschrijf welke maatregelen genomen (kunnen) worden om negatieve effecten op de waterkwaliteit te verminderen of te voorkomen.

4.2.4 Duurzaamheid

Energie

Beschrijf hoe het plan zich verhoudt tot nationaal, regionaal en gemeentelijk beleid met betrekking tot de energietransitie, in het bijzonder de daarin opgenomen ambities en doelstellingen. Ga in het MER in op:

- de wijze waarop bij het ontwerp en de inrichting van KNO wordt uitgegaan van energiebesparing en het gebruik van duurzame energie;
- de voorwaarden voor vestiging van bedrijven op KNO. Denk daarbij aan eisen voor energiebesparing en het gebruik van duurzame energiebronnen.

De Commissie adviseert in het beoordelingskader ook de bijdrage van KNO aan het verminderen van de CO₂-emissies via reductie van veenafbraak op te nemen.

---

¹⁸ Zoals de zonneweide deels uit het zicht aan te leggen en/of te integreren met andere functies zoals natuurontwikkeling.

Klimaatadaptatie

Beschrijf hoe het plan zich verhoudt tot nationaal, regionaal en gemeentelijk beleid met betrekking tot klimaatadaptatie, in het bijzonder de daarin opgenomen doelstellingen. Ga in het MER in op:

- de risico's van klimaatverandering en verdergaande bodemdaling voor de waterveiligheid (overstromingsrisico's) en het watermanagement (wateroverlast, droogte);
- de mogelijkheden tot adaptatie. Suggesties voor strategieën en maatregelen voor klimaatadaptatie zijn te vinden op www.ruimtelijkeadaptatie.nl

Circulariteit

Beschrijf hoe het plan zich verhoudt tot nationaal en gemeentelijk beleid met betrekking tot circulariteit, in het bijzonder de daarin opgenomen doelstellingen. Ga in het MER in op:

- de wijze waarop bij het ontwerp en de inrichting van KNO wordt uitgegaan van hernieuwbare/duurzame grondstoffen en/of rekening wordt gehouden met de toekomstige herbruikbaarheid ervan;
- de voorwaarden voor vestiging van bedrijven op KNO. Denk aan eisen voor het gebruik van hernieuwbare/duurzame grondstoffen en/of de wijze waarop bedrijven in ketens samenwerken.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen heeft de werkgroep een startoverleg gehad met het bevoegd gezag. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

bc. Rein Bruinsma
ir. Annemie Burger (voorzitter)
dr. Geert Draaijers (secretaris)
drs. Allard van Leerdam
ing. Caspar Slijpen

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Bestemmingsplan

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. Het nieuwe bestemmingsplan voor KNO biedt naar verwachting een ruimtelijk kader voor bedrijfsactiviteiten die voorkomen in bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage. Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven.

Bevoegd gezag besluit

Gemeenteraad van Heerenveen

Initiatiefnemer besluit

College van Burgemeester en Wethouders van Heerenveen

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag heeft toegevoerd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3524](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

